

ÜSTÜN DÖKMEN
YORGUN
HEYKEL

ROMAN

Remzi Kitabevi

PROF DR. ÜSTÜN DÖKMEN, 1954 yılında İstanbul'da dünyaya geldi. İlk ve ortaokulu Erzurum'da, liseyi Ankara'da bitirdi. Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nden lisans ve yüksek lisans derecesi aldı.

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nde Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümü'nde 1988'de doçent, 1994'te profesör unvanı aldı. Uzun yıllar televizyonlarda "Küçük Şeyler" dizisini yazdı ve sundu. Dökmen'in çok sayıdaki bilimsel makalesinin yanı sıra, psikoloji ve kişisel gelişim alanında kitapları, romanları, tiyatrosel eserleri, masal ve şiir kitapları bulunmaktadır.

Üstün Dökmen'in yayınevimizden çıkan kitapları:

Roman: *Miyase'nin Kuzuları; Ladesçi; Kelebekler ve İnsanlar; Kuzular Vadisi; Metrestepe; Menderes: Irmağın Gölgesi*

Oyun: *Komşu Köyün Delisi/Nokta Nokta Hanım'ın Hayatı; Otoyolda Piknik/Padişah-ı Hali Osman/Uluğ Bey; Pusulamı Ayarlarmısınız?/Depremzâdeler Mahallesi; Tangramım Nerede?/Pepe mi Sobe mi?/Duru'nun Yıldızları*

Çocuk: Duru ile Doruk dizisi: *Mevsimler; Oyuncak Şehir; Küçük Gezinler; Piknikte...*

Şiir: *Ankara Destanı*

İnceleme: *İletişim Çatışmaları ve Empati; Varolmak Gelişmek Uzlaşmak; Küçük Şeyler 1–Deniz Kabukları; Küçük Şeyler 2–Suflörlü Yaşamlar, Tulumbacı Sendromu, Psikolojik Düşümler; Küçük Şeyler 3–Yaşama Yerleşmek; Küçük Şeyler 4–Eşitler Evi; İnsanın Korunakları-1: Deriden Kültüre; İnsanın Korunakları-2: Mimari (Selcan Dökmen ile); Psikodrama ve Sosyometri*

ÜSTÜN DÖKMEN

YORGUN HEYKEL

(Roman)

Remzi Kitabevi

YORGUN HEYKEL / Üstün Dökmen

© Remzi Kitabevi, 2016

Her hakkı saklıdır.
Bu yapıtın aynen ya da özet olarak
hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Editör: Neclâ Ferođlu
Kapak: Ömer Erduran

ISBN 978-975-14-1722-0

BİRİNCİ BASIM: Mayıs 2016

Kitabın basımı 5000 adet yapılmıştır.

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul
Sertifika no: 10705

Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090
www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı ve cilt: Remzi Kitabevi A.Ş. basım tesisleri
100. Yıl Matbaacılar Sitesi, 196, Bağcılar-İstanbul
Sertifika no: 10648

*Bu roman,
dünyanın dört bir yanında
geçmişin yüküyle ezilmiş,
tarihten ötürü yorgun düşmüş
bütün insanlara ve
tarihin ve erkeklerin yükü altında
ezilmiş, tecavüze uğramış
cümle kadınlara,
yani bütün güzel insanlara
ithaf edilmiştir.*

Aslında insanların cümlesi, tek bir cümledir.

ÜSTÜN DÖKMEN

1

Sefte^(*)

Elinizdeki roman bir kurgudur; tümü bir teşbih belki. Bu roman, bilinmeyen bir kasabadaki, –pek çok kişi bu kasabanın adının Sergen olduğunu iddia ediyor şimdi– bilinmeyen bir heykelin başından geçenleri anlatırken, insanların bilinen öykülerini de söylüyor.

Duyduk ki Michelangelo usta, “Ben heykel yapmıyorum, heykel taşın içinde; ben fazlalıkları atıyorum, heykel ortaya çıkıyor” dermiş. İnsanlar da böyledir. İnsanlığın üzerindeki fazlalıkları yani önyargıları, geçmişin yükünü ve kaygıları atarsanız, kavga etmeyen güzel insanlar çıkar ortaya.

Sergen’i unutmamak, geçmişle uzlaşmak, bugünde kucaklaşmak ve geleceğe kucak dolusu dostluk bırakmak dileğiyle.

(*) Balkanlar’da, Kosova’da “siftah” demektir.

2

İki Gazeteci

Sergen, bir zamanlar çok canlı olan ama şimdilerde unutulmuş, içinde arada bir film çekilen dekor kasabalara dönmüş bir kasabadır. Evlerin çoğu boştur; kasabalılar yıllar boyunca uzak şehirlere, uzak ülkelere göç etmişlerdir. Sergen’de bugün yalnızca çok yaşlı bir çift, Anya Ana ile kocası yaşamaktadır. Bu buruş yanaklı yaşlı ve şirin çift, bir zamanlar Sergen’de yaşanmış çok ilginç, inanılması güç bir olayın, yani canlı heykelin son görgü tanıklarındır.

Kısa bir süre önce İletişim Fakültesi’nin Radyo Televizyon Bölümü’nde okuyan iki öğrenci Sergen’deki bu iki yaşlı Sergenlinin hayat öykülerini ve Sergen’in artık unutulmaya yüz tutmuş olan efsanevi heykel öyküsünü bitirme tezi olarak hazırlamak istediler. Ellerinde fotoğraf makineleri, kameraları, defterleri ve sırt çantalarıyla Sergen’e geldiler. Anya Ana ile kocasını, evlerinin önündeki bankta otururken buldular.

Evin boyaları eskimişti ancak pencerelerin önünde, giriş kapısının çevresinde irili ufaklı saksılar içinde kırmızı, sarı,

mor, yeşil rengârenk çiçekler vardı. Bir de giriş kapısının yanındaki duvarın bahçeye bakan tarafına bir lavabo ve musluk yerleştirilmişti.

Şimdilerde unutulmuş olan bu âdetin tanığı olan Anya Anaların lavabosu iyiden iyiye eskimiş, artık kullanılmaz olmuştu.

Kapının diğer yanında kurusun diye ipe dizilmiş biberlerin, patlıcanların suları uçmuş, hepsi yaşlı insanların derileri gibi buruş buruş olmuştu. Anya Ana kışın bunlardan dolma yapacaktı. Biber, patlıcan kurutmayı gençlerin değil de yaşlıların tercih etmesinin sebebi, belki görünürdeki bu benzerlik, belki de bu yaz sebzelerinin kullanım ömrünü birkaç aylığına da olsa uzatma isteğiydi.

Gençler ev sahiplerine selam verdiler, röportaj yapmak istediklerini söylediler. Yaşlı çift sevinçle kabul etti; tavırlarından bu tür röportajlara alışık oldukları anlaşılıyordu.

Anya Ana misafirleri eve davet etti; gençler, saygılı ve çekingen bir tavırla girdiler. Giriş ve salon çok eski eşyalarla doluydu. Eskiydi ama şıktı ve iyi korunmuştu. Gençler birer koltuğun önünde durup yaşlı ev sahiplerinin oturmalarını beklediler, sonra onlar da oturdular.

Sınıf arkadaşı olan bu iki genç flört de ediyorlardı. Kız öğrenci, sınıfın en çalışkanıydı, erkek ise en haylazıydı, ders çalışmazdı ancak sınavlarda kız arkadaşından kopya çektiği için, genelde sınıfın en yüksek ikinci notunu alırdı. Ondan biraz düşük not almasının nedeni, kız arkadaşının yazdığı bazı kelimeleri okuyamamasıydı.

Öğretmenler öğrencileri ikişer kişilik gruplara bölüp her gruba ayrı bir bitirme ödevi vermişti. Grupları oluştururken de, zayıf öğrenciler sırtını güçlü olanlara dayamasınlar diye not ortalamaları yakın öğrencileri bir araya getirmeye çalış-

mışlardı. Ancak sınıftaki en tembelin en çalışkandan sürekli kopya çektiğini bilmedikleri için, farkında olmadan bu iki öğrenciyi Sergen'e göndermişlerdi.

12

Yaşından daha olgun görünen, görmüş geçirmiş tavırlı kız öğrenci, Anya Ana'ya kibar bir şekilde, "Teyzecğim, biz üniversite öğrencisiyiz, yakında gazeteci olacağız, kasabanızın tarihçesi bitirme ödevimiz. Hatırladığınız kadarıyla bize kasabanızın tarihçesini anlatabilir misiniz? Bu arada izniniz olursa kayıt yapacağız" dedi.

Anya Ana ve kocası, buruşuk yüzleriyle gülümseyerek, hareketleri ağırlaşmış başlarını, evet anlamında salladılar.

"Ben terziyim, kadın terzisi" diye başladı söze Anya Ana.

Anya'nın kocası:

"Yanlış hatırlıyorsun Anya, sen ev hanımıydın; yalnızca oğlumuzun ve benim elbiselerimizi dikerdin."

Anya Ana:

"Sen yanlış hatırlıyorsun bey, ben terziyim ve dükkânım vardı. Sen o zamanlar da benim çalışmamı içine sindiremezdin; hâlâ 'Ev hanımıydın' diyorsun."

Anya Ana gazeteci gençlere döndü.

"Çocuklarım, ben hem ev hanımı olarak, hem de terzi olarak Sergen ekonomisine katkıda bulunuyordum."

Anya'nın kocası:

"Kasabamız o zamanlar çok kalabalıktı; bir Yahudi kasabasıydı. Naziler geldi, herkesi öldürdü. Biz kuyuya saklanıp hayatta kaldık."

Anya Ana:

"Yanlış hatırlıyorsun bey. Kasabamızda birkaç Yahudi vardı ama çoğunluk Protestan, Ortodoks'tu. Katolikler bir gece saldırıp herkesi öldürdü. Nazi filan gelmedi."

"Saçmalama Anya, tarihi böylesine tahrif etme. Kasabamız

Yahudi kasabasıydı, katliam oldu. Eğer Yahudi kasabası olmasa bu gençler röportaj yapmaya gelirler miydi? Yahudi olmayanlara yapılan katliamlar tarihsiz ve talihsizdir, tarih onları yazmaz.”

“Katliam filan olmadı. Kimi yaşlanıp öldü, gençler uzak ülkelere göç etti. Biz gidemedik, burada kaldık. Nöbeti biz sürdürüyoruz.”

“Katliam oldu.”

“Olmadı.”

“Oldu.”

“Şimdi çocukların önünde tartışmalım bey.”

“Tartışırsak ne olur? Ruh sağlıkları mı bozulur?”

“Biz hep iyi insanlardık, ötekiler geldiler, yani kötüler, bize kötülük ettiler.”

“Ötekiler bizim hep ‘öteki’ olduğumuzu söylediler, oysa öteki olan asıl onlardı. Bizler, öteki değildik, bizdik.”

“Kelime oyunları yapıyorsun bey. Bakın evlatlarım, burası bir Alman kasabasıydı, Doğu Alman. Komünistler geldiler, kasabanın birinci yarısını öldürdüler, ikinci yarısını da Sibiryaya sürdüler.”

Anya'nın kocası:

“Bakın çocuklar gerçek şu: Burası bir Rum ve Ermeni kasabasıydı, halk Ortodoks'tu; Türkler geldiler, herkesi öldürdüler. Biz kilere saklandık da kurtulduk; Türklerin karnı toktu, kilere bakmayı akıl etmediler.”

“Sen beni öldüreceksin bey; az önce Yahudi kasabası diyordun, şimdi Ortodoks yaptın. Sen artık yaşlı bir adamsın, her şeyi birbirine karıştırıyorsun.”

“Ben Yahudi kasabası demedim.”

Anya Ana:

“Sen aklımı koru Tanrım. Çocuklar bu demin Yahudi kasabası dedi mi, demedi mi?”

Kız öğrenci:

“Dedi.”

Erkek öğrenci:

“Demedi.”

Anya Ana:

“Bak çocuklar gerçeği nasıl hatırlıyorlar. Sen yanlış hatırlıyorsun bey.”

“Bakin çocuklar, teyzeniz biraz yaşlandı, bu yüzden olayları karıştırıyor. Bu kasabada Türkler yaşıyordu, biz de o zamanlar Türktük. Önce Çarın askerleri geldi, halka zarar vermediler; onlar gidince Ermeniler halkı camilere doldurup yaktılar. Biz minareye sığındık, hayatta kaldık. Minareye sığınanlar da ima dik dururlar; mecburen.”

Anya Ana:

“Yanlış hatırlıyorsun bey; Ermeniler filan gelmedi.”

“Olabilir. Durun, durun, şimdi hatırladım; biz Katalandık. Zırh giymiş, zırhlı atlara binmiş Haçlılar geldiler, kılıçlarıyla biz Katalanları kat kat kestiler. Ne katliamdı!”

“Ne ilgisi var bey. Sen yine amatör tarihçilerin yazdığı tarih kitaplarından okudun galiba.”

“Bak şimdi, tarih dedin de aklıma geldi Anya, kasabanın yarısı Tatar’dı, Tatar Türkü; diğer yarısı da Ahıska Türkü. Stalin zamanında komünistler gelip herkesi Sibirya’ya sürdü. Sürülenlerin onda dokuzu yolda öldü; ölmeyenleri de Stalin öldürdü. Gerçek bu çocuklar.”

Anya Ana:

“Bey ne çabuk unuttun, kasabamız Hıristiyan kasabasıydı; El-Kaide teröristleri geldi, herkesi öldürdü. Sen Yahudi olduğun için kurtuldun. Affedersiniz çocuklar, teröristler amcamızın önüne baktılar, sünnetli olduğunu görünce Müslüman sandılar, öldürmediler. Yahudi ve Müslüman erkeklerin önleri

tamamen birbirine benzer; ama onlar hiçbir bakımdan birbirlerine benzemediklerini düşünürler.”

Erkek öğrenci:

“Başlangıç iyiymiş de sonra ayrılık olmuş anlaşılan. Sosyal medyada bir yazı okumuştum; yazıda, ‘Ben sünnete karşıyım, gençlerin önünü kesmeyin’ diyordu. Şakadan tabii.”

Kız öğrenci erkek öğrenciye sert bir bakış attı, oğlan sustu. Kız, onu biraz patavatsız, çokça da bilgisiz buluyordu, ayrılmayı düşünüyordu ama ya başkasını bulamazsam, ya sevgililer gününde yalnız kalırsam endişesiyle ayrılamıyordu.

Anya Ana devam etti:

“İşte böyle çocuklar, amcanızın önüne baktılar, Müslüman sandılar; karısı olduğumu söyledim, beni de Müslüman sandılar. Gelenler İŞİD’di.”

“İşit de inanma. O zamanlar İŞİD yoktu.”

Anya Ana:

“Çok zaman geçti insan karıştırıyor bazen. Gelenler galiba El-Kaide’ydi.”

“Her duyduğuna inanıyorsun hanım, El-Kaide diye bir şey yok, tamamen Amerikan uydurmasıdır.”

“Amerika uydurmaz, üretir, icat eder. Teknolojiyi icat eder. Bak elektrik lambasını icat etti Amerika, sonra televizyonu, tansiyon ilaçlarını, doktorları icat etti, mühendisleri icat etti, şimdilerde tüp bebekleri icat ediyormuş. Bakın çocuklar, tarih kitapları yazmaz ama olayın gerçeği şu: Biz o zamanlar Kızılderili idik; amcanızın adı ‘Oturan Boğa’ idi, benim adım ise ‘Sağa Sola Koşturan Geyik’ti; yani hiç oturmazdım. Beyazlar geldiler, kabilemize saldırdılar, oturanları toptan öldürdüler, kaçanları perakende öldürdüler. Biz ikimiz bir bizonun arkasına saklanıp kurtulduk.”

“Hanım sen tarihi tahrif ediyorsun. Biz Kızılderili değil,

kara deriliydik, zenciydik; Zulular geldiler, kabilemizi kırdılar; biz ölü taklidi yapıp kurtulduk. Zulular bize hep öteki muamelesi yaptılar. Oysa ‘öteki’ olan biz değildik, onlardı. Bakın gençler, o zamanlar ben çok yakışıklıydım, bütün kızlar bana âşıktı, sekiz-on defa nişanlanıp ayrılmıştım. Sonunda teyzenizin babası yüksek bir drahoma verdi de evlendik.”

“Bey sen beni çıldırtacaksın; ne nişanlısı, ne drahoması! Çocuklar amcanızda hafıza sorunu var; bazı ihtiyarlar, olmuş şeyleri unuturlar, amcanız olmamışları üretiyor.”

Anya’nın kocası uzaklardan bir ses duymuş gibi birdenbire irkildi:

“Durun çocuklar, şimdi hatırladım, biz o zamanlar Güney Koreli masum insanlardık, öteki yarımız, yani kötü kardeşlerimiz, aç bıraktıkları köpekleriyle gelip kasabamızı infaz ettiler.”

Anya Ana:

“Koreliler iyi insanlardır. Bütün milletler iyidir, yalnızca bazıların yöneticisi kötüdür.”

“Kötü yöneticileri kim seçiyor hanım? Milletler seçmiyor mu?”

“Evet milletler seçiyor, halklar seçiyor. Milletler iyidir, seçtikleri yöneticiler de başlangıçta iyidir. Yöneticiler sonradan kötü olurlar, arkalarındaki toplumları da kötü yola düşürürler. Kötü kadın da yoktur, kötüye kullanılmış kadın vardır.”

“Anya’cığım sen tarihçi olsaydın geçmişteki olayları, ‘Tarihteki herkes iyi huyluydu, Napolyon da bankada veznedardı’ diye anlatırdın. ‘Para, para’ demiş ya, o yüzden yani. Sonuçta kötüler olmasa tarih yazmaya değmezdi. Sen yanlış hatırlıyorsun.”

Anya:

“Aslında bütün bebekler güzeldir; büyüdüklerinde açlık onları çirkinleştirir. Ve bütün milletlerin hafızaları vardır ama açlık hafızalarını karartır.”

“Anya’cığım, sen hem tarihçi hem siyasetçi olmalıydın, tabii aynı zamanda anaokulu öğretmeni.”

“Hayatım, demin unuttum, biz Çinli değildik.”

“Çinli demedim hanım, Koreli dedim.”

“Ne fark eder? İki aynı zaten, hepsi birbirine benziyor. Türkiye diye bir ülke varmış; oradaki vatansever ve misafirperver gençler, Çinliler Uygurlulara baskı yapıyor sanmışlar, Çinli, Koreli, Japon, Özbek, Kırgız pasaportlu sokakta gördükleri bütün çekik gözlü turistleri, yani misafirlerini dövüyorlarmış. Şimdi bu gençlere bunu kim öğretti? Ne Çin’i görmüşlerdir, ne Kore’yi. Neyse biz Çinli değildik, bizi dövmezlerdi.”

“Anya, şimdi sen, adı neydi, ‘O ülkedeki vatansever gençler de iyi çocuklardır ama onların başı olan siyasetçiler kafalarını karıştırıyor, parazit yapıyorlar’ diyorsun, öyle mi?”

“Öyle.”

“Bak hanım, şu an bir aydınlanma oldu zihnimde, Hintliler gibi aydınlanıverdim. Biz Sırp’tık o zamanlar; Türkler geldi, halkımıza işkence etti, kazığa oturtular hepimizi.”

“Saçmalıyorsun bey, kazığa oturtular da şimdi nasıl yaşıyoruz? Kazığa oturtan Kazıklı Voyvoda’ydı, Türkler değildi. Sen galiba İvo Andriç’in *Drina Köprüsü*’nü okudun bu aralar yine. Romancıydı o, bütün romancılar gibi uydurmuştu. Tarihi biliyorum zanneden romancılar uydururlar. Tarihi kaşıldılar mı, kan akar tarihten bolca. Türkler dürüst insanlardır, yalan söylemezler, çalmazlar, uydurmazlar.”

“Nereden biliyorsun hanım? Türkler insan değil mi? Uydurmadan ünlü, çalmadan zengin olunur mu?”

“Türk romancılar uydurmazlar.”

“Bal gibi uydururlar; en çok da mankurtaşan romancılar, yabancı yalakaları uydurur. Bu Türklerin avukatlığını yapmak da nereden çıktı?”

Heykeller yorulur mu?

Sergen, dünyanın bir yerinde kendi yağıyla kavrulan bir kasabadır. Sergenliler kıt kanaat ama huzur içinde yaşayan insanlardır. Bir gün, uzak kasabalarda, şehirlerde, ülkelerde yaşayanların kahraman dedelerine ait birer heykeli bulunduğunu öğrenirler; kendilerinin böyle bir kahramanı olmadığı için üzülürler.

Uzun tartışmalar sonucu, kasabanın artık yaşamayan romancısı Narlı Nine'nin heykelini yapmayı kararlaştırırlar. Ancak heykel tamamlandıktan bir süre sonra çalınır. Kasabalılar, kısa süren yas döneminin ardından Almira Hala'nın önerisiyle, boş kalan kaidede birer saat süreyle, heykel gibi durmaya karar verirler.

Bu çözüm kasabalıyı mutlu eder. Artık Sergenlilerin canlı bir heykeli vardır ve canlı bir heykele sahip olan bu kasaba, ülkede ve dünyada ilgi odağı olmuştur.

www.remzi.com.tr

ISBN 978-975-14-1722-0

9 789751 417220

₺ 17,50